

դրեցիք: Ու Զեր վրայ պարտականութիւն
կը գնենք ըսելու ամենուն, որ Քահանա-
յապետը կ'ողջունէ ու կ'ողջագուրէ Զեր
անձին մէջ բոլոր Հայ Եպիսկոպոսները,
Կղերն ու հաւատացեալները, մէկ խօսքով
բոլոր Հայ աղքին սիրելի զաւակները՝ ուր
որ ալ դտնուին»:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՊԵՏՐՈՒԹԻՒ

ՄՆԱՅՈՒՆ ԿՈԹՈՂՆԵՐՈՒՆ մէջ որ յաւեր-
ժական երախտագիտութիւն ալիսի կրկնեն
ողբ. Պիոս ԺԱ. ի յիշատակին Հայոց կող-
մէն՝ շինութիւնն է Պէյրութի Հայ Կաթ.

Պատրիարքարանին, արդարեւ մեծածախս
չէնք եւ արժանի բարերար մեծ նուիրա-
տուին եւ մեր նուիրապետութեան դլխուն:

Լուսահոգի Արքիարեան Կաթողիկոս իր
ընտրութեան օրերուն որդիական համար-
ձակութեամբ յիշեցուցած էր ն. Ս. թէ
Պատրիարքարանի նոր չէնք մը խոստա-
ցած էր իր նախորդին: Պիոս ԺԱ. վճռած
էր իրազործումը: Պէյրութի կու գայ Վա-
տիկանի պաշտօնեայ մը եւ 1932ի 24 Յու-
լիսին կը կատարուի չէնքին հիմնարկէքը.
ու նաւակատիքը՝ նոյն լուսահողի կա-
թողիկոսի Քահանայութեան 50ամեայ յո-
րելեանին առթիւ՝ 29 Ապրիլ 1934 շքեղ
հանդէսներով, բազմածայն պատարագ,
թափօրներ, դրական եւ երաժշտական
կացուրդ եւն. որոնց մասին ընդարձակ
դրեց «Աւետիք» (Ապրիլ – Մայիս 1934):

Հոս կը զետեղենք մաս մը հայերէն ար-
ձանագրութեան՝ դրուած Հայկական սի-
րուն ճարտարապետութեամբ կառուցուած
Պատրիարքարանի ներքին մէկ որմին վը-
րայ, իրեւ երախտագիտութեան յաւեր-
ժական յուշ հանդուցեալ Ս. Ք. ին:

Պիոս ԺԱ. Ծ. Ք.

Հրամայեաց զառատաշնորհ ծախս

Շինութեան յարկաց

Պատրիարքարանի Կաթ.

Յամի Տեառն 1929ի

Ի Ս. ամեայ յորելինի Քահանայութեան
Աւետիս Պետրոս ԺԴ. Արքիարեան
Կաթողիկոս Պատրիարք Տան Կիլիկիոյ

Զենք կրնար մի առ մի թուել դեռ շատ
մը գործեր՝ զորս ողբ. Հայրապետը կա-
տարեց Հայ Կաթ. Հասարակութեան հա-
մար. Հաստատութիւն մէր կրօնաւորական
Կարգերու Մահմադրութեանց, Հայրա-
կան յորդոր, եւ նպաստ. սիրալիր նամակ-
ներու գորովալիր խօսքեր՝ Հրապարակա-
յին կամ առանձնական ունկնդրութեանց
ատեն մեծի ու փոքրի, Հարուստի եւ
աղքատի:

Անկեղծօրէն Հայասէր Ս. Պապին հա-
մար՝ որ խօսքը գործ գիտէր ընել մեզի
համար, արդարեւ շատ տկար են այս տո-
ղերը ներբող մը, սիրոյ եւ յարգանքի
պսակ մըլլալու օրհնեալ ու լուսայեղց
շիրմին. ու մենք իր առաքելական համար-
ձակութեամբ զոհարեր անմոռանալի խօս-
քերուն մէջ – «Մեր արդէն ծերացած
կեանքն ընծայեցինք ժողովուրդներու խա-
ղաղութեան եւ բարօրութեան համար.
զայն վերստին կը նուիրենք որպէսզի խա-
ղաղութիւնն անխոց մնայ հոգիներու եւ
գիտակցութիւններու» – կը զգանք եւ կը
խոստովանինք թէ մեզի համար ալ սպա-
ռեցաւ այդ կեանքը, սիրելով ու կրելով,
միշտ հաւատքի լոյս եւ գթութեան գործ
սփուրդ, իսկապէս Փոխանորդ Անոր՝ որ
իր անձը դրաւ իր Հօսին համար:

Համբուրելով իր շերիմը, անմոռաց
երախտագիտութեամբ օրհնելով իր անունն
եւ յիշատակը, բոլոր Հայ որբեր ու որբու-
հիներ, մանաւանդ թէ ամբողջ Հայութիւ-
նը կ'ազօթեն հանդուցեալ Պիոս ԺԱ. Ս.
Քահանայապետին համար Հայ Եկեղեցւոյ
բերնով.

«Փառաւորեալդ փառօֆ, Երրորդութիւն
սուրբ, փառաց արժանի արա՛ զծնեալս ա-
ւազանաւն, Երկնային քո ժառանգու-
թեանդ»:

ԽՄԲ.

Թ Ի Ռ Ո Ս Ջ Ա Բ

Աշխարհ ամբողջ զարմացաւ այն ան-
ակնկալօրէն արագ ընտրութեան առջեւ,
որով Հոռմի Քահանայապետական Աթո-
ռին վրայ կը բարձրանար նոր յաջորդը
Պետրոսի՝ Պիոս ԺԲ. որ Արքարութիւն եւ
իմաստասիրականին հետ եկեղեցական ու
քաղաքական իրաւագիտութեան գոյտ վը-
կայականները:

Այս բացասիկ երեւոյթը արդարացնելու
եկաւ բոլորին յոյսերը եւ այն անխտիր
համակրութիւնները, զոր նա իր մեծ
համակրութիւնները, զոր նա իր ամենուր
կեանքի նախօրեակին թողած էր ամենուր
լուսաւոր հետքերով: Այս արագ ընտրու-
թիւնը արձագանգն էր ընդհանուրին, որ
անոր մէջ ցարդ տեսաւ ժամանակի մարդը
եւ թէ նոյնը կը ներշնչէր նաեւ ապագա-
յին:

Պատմութեան մէջ այնքան հաղուագէսլ
էր սա, ինչպէս նաեւ միւսը, որ գահ բար-
ձարանար իր նախօրդին ամենամտերիմ
զործակիցը, անոր զաղափարներուն ու
քաղաքականութեան տեղեակ, արտաքին
քաղաքականութեան տեղեակ, արտաքին
բարձրերութիւններու ծանօթ, եւն. կար-
ծես մինչեւ կասկած արթնցնելու ոմանց
մտքին մէջ – թէպէտ անհիմն – որպէս թէ
մտքին մէջ – թէպէտ անհիմն – որպէս թէ
մտքին աշխարհի ազգակներ ճնշում
արտաքին աշխարհի գործակցելով մեծ կշու-
դառնութեամբ:

Պիոս ԺԲ. ծաղումով Հոռմայեցի, նոյն
պէս նաեւ արժանաւոր Հոռմայեցի եղաւ
իր իրաւագիտական ասպարէզով ու զոր-
ծունէութիւնը:

Նախին անունով Եւգինէս Բաշելի,
ծնաւ Հոռմի մէջ 1876 մարտ 2ին. ծնողքը
Հոռմայեցի աղնուական ընտանիք մըն էր.
Հայրը՝ Փիլիպոս Բաշելի, մայրը՝ Վիր-
հայրը՝ Կրացիողի. Հայրը իր ժամանակին
երեւելի իրաւագէտ ու փաստաբան եղաւ,
երեւելի իրաւագէտ ու փաստաբան եղաւ
նոյնքան եւ աւելի երեւելի եղաւ այդ ճիւ-

ղին մէջ որդին՝ Եւգինէսու: Եւգինէսու ե-
կեղեցական ասպարէզին կը նուիրուի.
1899 Ապրիլ 2ին քահանայ կը ձեռնադրուի
եւ կը ստանայ աստուածաբանականին եւ
իմաստասիրականին հետ եկեղեցական ու
քաղաքական իրաւագիտութեան գոյտ վը-
կայականները:

Անձնական ու մտաւոր բարեմասնու-
թիւնները, խօսքի ու գրչի անսայթաք
պատրաստութիւնը, իր անբասիր գործե-
լակերպը եւ այս բոլորին մէջ ընդհանկ-
ուած իր համեստ ու խոհուն դիմագլիծը,
հմայք ու համակրութիւն նշնչեցին իր չուր-
ջը եւ չուտով զինքը հրաւիրեցին զործու-
նութեան բարձր ասպարէզներուն մէջ,
ուր միշտ կը սպասուին լրջամիտ ու գոր-
ծելու մէջ անթերի անձեր :

1901ին կոչութեան գործելու եկեղեցա-
կան ժողովներուն մէջ. միաժամանակ Քա-
հանայապետական Կամացին մէջ ուսուց-
չական գասեր կ'աւանդէր եկեղեցական
Դիւնապիտութեան եւ կը պաշտօնավա-
րէր իր քարտուղար: Իր թանկապին զոր-
ծունէութիւնը բերաւ եկեղեցական կանո-
նագիտութեան վերջին հրաւարակութեան
կազմութեան, Պետրոս Կասբարրի ծիրա-
նաւորին կողքին զործակցելով մեծ կշու-
դառնութեամբ:

Վերջին Համաշխարհային պատերազմի
օրերուն մէջ ևնք, ուր կը տիրէր ընդհա-
նութիւն անվատական իրաւութիւն հրարու-
թիւնութեան վերջին հրաւարակութեան
կազմութեան, Պետրոս Կասբարրի ծիրա-
նաւորին կողքին զործակցելով մեծ կշու-
դառնութեամբ:

Վերջին Համաշխարհային պատերազմի

իսանդավառութիւն ու համակրութիւն շահեցաւ, որ մէկ ամիս վերջ Ս. Քահանայապետը զինք Հոռմ կանչելով Արքեպիսկոպոս ձեռնադղբեց :

Եւդինէոս իր հանդարասարարոյ գործելակերպով իրար հասկացողութեան ընդհանուր դետին մը պատրաստեց Հոռմի Ս. Աթոռին եւ Պատենի (Պատիերա) միջեւ, եւ իր այս ջանքերուն իրը արդիւնք 1920ին դոյցաւ Երկրորդ համաձայնադիրը Հոռմի եւ բուն Գերմանիոյ (Բրուսիա) միջեւ, որով կը կարգադրուէին Երկու կողմերուն խնդիրները : Մեծ եւ գերզնահատելի յաջողութիւն մըն էր ձեռք բերուածը, երբ նկատի ունենանք ժամանակի քաղաքական անպաստ պայմանները, կուսակցական պայքարները եւ դէպի հեթանոսութիւն վերադարձի ծայր տուող մոլար վարդապետութիւնները : Երկու կողմերուն ընդհանուր դոհունակութիւն պատճառեց այս յաջողութիւնը եւ Բաչելի Ս. Աթոռի կողմէն կարգուեցաւ Պեոլինի Առաջելական Նուիրակ եւ պաշտօնավարեց 13 տարի : Պեոլինի Բաչելի մէջ տեսաւ Հոռմի Մեծ Քահանայապետը, խաղաղութեան ու հաշտութեան այդ մէծ Մարդը, անաշառ բայց ժամանակի մարդիկն ու պայմանները լուրսնող իմաստուն Առաջնորդը :

Այս յաջողութիւնները մեզի ենթադրել չտան որ թէեւ պատերազմի շրջանին բայց Բաչելի գործեց նպաստաւոր պայմաններու տակ : Ժամանակները փոթորկալից էին. պատերազմի սաստկութեան օրերուն Բաչելի գերմանական հողին վրայ գըտնուեցաւ . 1917 Յուլիս 29ին կուլիէլմոս Կայսեր հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ . Հոռմի նուիրակին էր, որ պատերազմի դաշտերուն մէջ զերման Գերազոյն Ատեանին կը տանէր խաղաղութեան առաջարկը . կայսեր յարգալիք խոստումը սին բառ մը եղաւ եւ մեր առջեւ դրաւ անդարմանելի կորուստները հաղար տարուան մէջ քըրտինքով քար քարի վրայ զրուած քաղաքակրթութեան եւ համազգային եղբայրութեան քակտումը :

1919ի յետ-պատերազմեան օրերն էին,

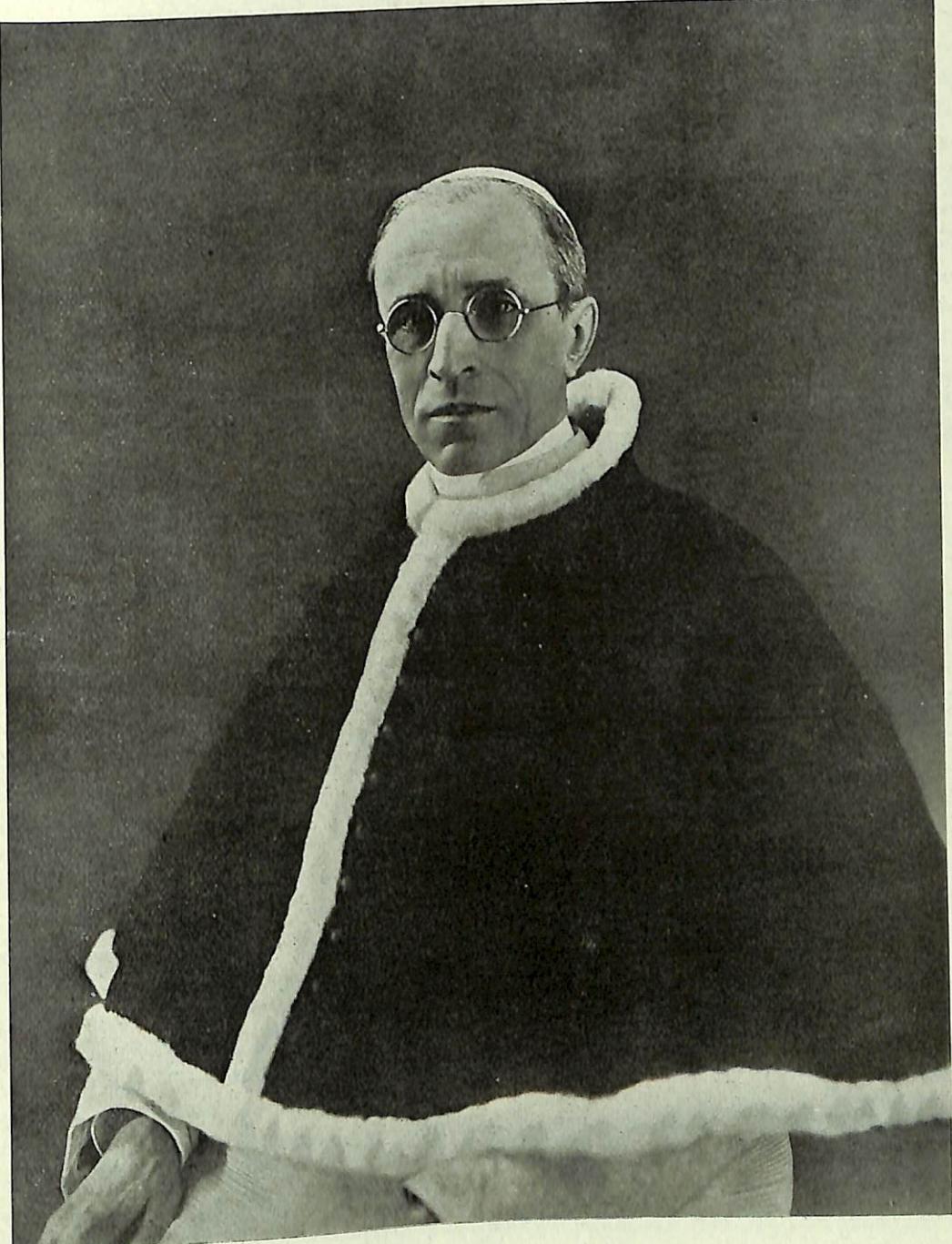
նոյնքան խոռվայրոյլ տիրող թշուառութեանց եւ համայնական զաղափարներու ծաւալէն, երբ Ապրիլ 19ի օր մը խումբ մը համայնավարներ, որ Բաչելիի մէջ խաղաղութեան մարդը տեսած էին, ատրանակով կրակեցին անոր վրայ, բայց Նախախնամութիւնը չթողուց որ արկածախնդիրներու մէկ զնդակին զոհ երթարան՝ որ այսքան ծառայութիւններ մասուցանելու կոչուած էր : Ֆոն Զինտենապուրկ Մարաջախտը, որ մէծապէս կը զնահատէր Բաչելին, օր մը ըստաւ անոր մասին . «Պատերազմին ամէն պայմաններուն տակ, անիկա անկեղծօրէն ապրեցաւ զերման ժողովուրդին մէջ» :

Հաղուապէւտ են այս կարգի անձնաւորութիւններ, որ լիովին արդարացնեն իրենց վրայ զրուած յոյսերը, այնքան ձեռնհասորէն իրագործեն ստանձնուած ծրագիրներ եւ իրենց ներկայացուցիչի հանդամանքին տակ մարմնացնեն իմաստութիւնը եւ ամբողջ անձնաւորութիւնը իրենց վերին Առաջնորդներուն, եւ այս յաջողութիւնը կը կազմէ իրենց մէծապօյն յաջողութիւնը :

Պիոս Ֆ. զիտցաւ արժանապէս զնահատել իր քաջ զործակցին արժանիքները եւ 1929 նոյեմբեր 16ի ժողովքին մէջ զինք Ծիրանաւոր հոչակց : Յաջորդ տարին 1930, երբ Պետրոս Կասպարի Ծիրանաւորը՝ նոր կանոնագիտութիւնը և Լատերանի հոչակաւոր համաձայնադիրը զլուխ հանողը, ճեր հասակին պատճառով կը հրաժարէր Վատիկանի Արտաքին Գործերու պաշտօնավարութենէն, Պիոս Ֆ. Փետրուարի մէջ վատիկանի անոր յաջորդ կարգեց ծիրանաւոր Բաչելին :

Բաչելի այս պատասխանաւու ասպարէզին մէջ ցոյց տուաւ իր վարչական մըտքին տարողութիւնը : Յիշենք միայն այն համաձայնադիրները որոնք իր պաշտօնավարութեան բնթացքին կնքուեցան Պատենի, Աւստրիոյ, Գերմանիոյ եւ Եռլկոսլաւիոյ հետ, իսկ զաշնագիր մը Ռումանիոյ հետ :

Եւ արդէն միջազգային յարդանք ու ան-

Ն. Ս. Պիոս Ֆ.

ՆՈՐԸՆՏԻՐ Ս. ՔԱՀԱՆԱՑԱՊԵՏ

վերապահ համակրութիւն կը վայլէր։
1934ին իբր քահանայապետական նուր-
սակ կը դրկուի Պուենոս-Այրէսի Ս. Հա-
ղորդութեան լի։ Միջազգային Համաժո-
ղովին, ուր զարմանքի կը բերէ ամէնքը,
տեղույն յատուկ սպանեօլերէն լեզուով
կատարած իր ճառախօսութեամբ։

1935ին իբր քահանայապետական Պատ-
ուիրակ լուրտ կ'երթայ բացառիկ Ս.
Տարւոյն փակումը կատարելու։

1936ին Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգ-
ները կը ճամբորդէ ; ուր հանդիպում մը
կ'ունենայ նախագահ Խուզուելթի հետ։

1937ին Բարիզի եւ Լիզիէօի մէջ է, Ս.
Թէրեզայի նուրիրուած եկեղեցւոյն նաւա-
կատիքը կատարելու։

1938ին կ'երթայ Պուտարեշդ, նախագա-
հելու Ս. Հաղորդութեան Միջազգային
ԼԴ. Համաժողովին։

Այս բոլորին ներկայութիւնը Բաչելիի
անձին մէջ պատճառն էր ահա, որուն հա-
մար ամէն երկիր հաւասար խանդակա-
ռութեամբ ողջունեց անոր ընտրութեան
լուրը . որովհետեւ ամէն երկիր իր մարդը
կը համարէր զանիկա։

* * *

Երջանկայիշատակ Պիոս ԺԱ. Ի հոգւոյն
համար ծխական բոլոր արարողութիւն-
ները ու կառավարութեանց յարգանքի
ցոյցերը կատարուելին վերջ, շուտով սկը-
սան նոր Քահանայապետին ընտրութեան
պատրաստութիւնները . Վատիկանի մե-
ծաշէն պալատ մը ամբողջապէս կերպա-
րանափոխ եղաւ, հիւրընկալելու համար
եկեղեցւոյ 62 Ծիրանաւորները, որոնք ա-
մէն կողմէրէն դէպի Հոռոմ կը շտապէին .
Երբ Ծիրանաւորներու օրինական թիւը
լրացաւ, բոլորը մարտ 1ին փակարանի
ժողովքի մատան, հեռու ամէն արտաքին
յարագերութեան։ Անսխալ եւ վարժօրէն կը
խօսի Փրանսերէն, գերմաներէն, սպան-
եօլերէնը իր բազմաթիւ գաւառաբարբառ-
ներով եւ փորթուգալերէնը։ Ֆրանսա,
Գերմանիա, Զուլցերի, Հունգարիա, Ար-
ևնթին, Պրազիլ, Ուրուկուայ եւ Միա-
ցեալ-Նահանգները իրենց բնիկ լեզուով
լսած են անոր ճառերը։

Ահա փայլուն եւ արդիւնաշատ անցեալը

այս Մեծ մարդուն, որ երկրիս վրայ մե-
ծագոյն պատասխանատուութեան զահը
կու դայ բազմելու, մեծագոյն պատաս-
խանատուութեան՝ որ յառաջ կու դայ
գործին ծանրաբեռն մեծութենէն, հողե-
կան աշխարհի ու յարակից նիւթական
հարցերու անսահման հորիզոնովը, միշտ
աւելի բարդուուդ՝ յարափոփոխ այս մարդ-
կութեան մէջ։

Ո՞րքան մեծ պատրաստութիւն կը սպա-
սուի անոնցմէ, որոնք պատասխանատու
գործերու գլուխ կու դան բազմելու . ո՞ր-
քան լրջութիւն մտածումի, խօսքի ու գոր-
ծի, եւ իրենց անցեալին նկատմամբ մա-
քուր եւ ուղիղ համբաւի տէր։

Այս բոլորին ներկայութիւնը Բաչելիի
անձին մէջ պատճառն էր ահա, որուն հա-
մար ամէն երկիր հաւասար խանդակա-
ռութեամբ ողջունեց անոր ընտրութեան
լուրը . որովհետեւ ամէն երկիր իր մարդը
կը համարէր զանիկա։

ապատմութիւնը անծանօթ, որոնք այլեւս
հանրութեան համար զրոյցի կարդ անցած
էջեր զրեցին անցեալին նկատմամբ, իրենց
ըջանը ծայրէն սկսելով։

Բաչելի զրաւած էր ընդհանուրին ու-
շաղբութիւնը, որովհետեւ թէ՛ օժտուած
էր վարիչի ձիրքերով, եւ թէ իր ան-
ցեալ գործունէութեան մէջ անաչառ մէկը
տեսնուած էր, զերծ աղդային միակող-
մանի միտումներէ, բարեխառն նկարագա-
րով, եւ ինչպէս իր Մեծ Նախորդը՝ ժա-
մանակին հետ քալող ու միջազգային
մարդ։ Միւս կողմէն սակայն, Արտաքին
գործերու իր պաշտօնավարութիւնը ինչ-
պէս անցեալին մէջ ընդհանրապէս, այս-
պէս նաեւ այս անգամ շատերու կարծել
կու տար որ զինքը հեռու պիտի պահէր
թեկնածուներու շարքէն։

Մարտ Զին, ժողովքին երկրորդ օրը,
ընտրութիւնը արդէն կատարուած էր եւ
Բաչելի՝ ժիշտ իր ծննդեան տարեղարձին
օրը Հոռոմի Քահանայապետական Գահը
կու դար բազմելու, Պիոս ԺԲ. անունը
առնելով, Ս. Պետրոսի մայր տաճարին
առջեւ հետաքրքրօրէն սպասող եւ հանուրը
քրիստոնէութիւնը իսորհրդանշող ամենազ-
քրիստոնէութիւնը իսորհրդանշող ամենազ-
քրիստոնէութիւնը կեցցէներուն
զի բազմութեան խանդական կեցցէներուն
մէջ, ինչպէս նաեւ մամուլին, որ երեւա-
սական երազութիւն կը ստանայ այս
կայական երազութիւնը միջազգային մամուլին,
առանց խորութեան կրօնքի կամ աղդու-
թեան։

Հասարակաց մտքին այսքան միակամ
համաձայնութիւնը անշուշտ չափազանց
մեծ արժէք ունի, եւ այնքան աւելի դնա-
հատելի եւ նկատելի, որքան կ'ապրինք
դժուարին ու խորականութեամբ լի դա-
րու մը մէջ։

Մտային արտակարդ կարողութեամբ
օժտուած, Բաչելի մեծ ուժ պիտի տայ
Մտուլին, որ իր ամէն ձեւին տակ ձըշ-
մարտութեան զէնքը պէտք է ըլլայ միշտ։
Օր մը, 250 լրագիրներու խմբագրա-
պետներու միջազգային խումբ մը ընդու-
նելով, կ'ըսէր անոնց . «Զեր գիտութիւնը
եւ առաջինութիւնը, Եկեղեցւոյ արդի
պայքարին մէջ, զաեղ ասութիւնը վը-
թեանց»։ Ոչ մէկ ժամանակ եւ ոչ մէկ հաս-

տատութիւն Եկեղեցւոյ չափ միջազգային
եղած է . իր հիմերուն ապահով տարողու-
թիւնը, սկզբունքներուն վստահութիւնը ու
անխորականութիւնը եւ իր միջոցներուն
բազմակողմանի եւ իրատես հանդամանք-
ները զինքը վեր կը դասեն երկրաւոր ամէն
տեսակէտ . ամէն անհատի, ամէն միջա-
զարդ վարիչի եւ մարդկային ամէն անհրաժեշ-
տութեանց առջեւ բաւարար է, եւ ոչ մէկ
հակամարտ կրնայ զինքը գործունէութեանէ
գալութեանը Եկեղեցւոյ հայութիւնը արդի-
ութեան մէջ ընդհանրապէս, այս գա-
լութեանը կատարուած էր երկրին լրագիրներուն
մէջ։

լայ կը դնեն : Դուք պիտի պայքարիք .
թշնամին՝ արդիական կեանքի հեթանոսա-
ցումն է , ձեր զէնքերը պիտի ըլլան ծաւա-

լը եւ պաշտպանութիւնը քրիստոնէական
կրօնքի սկզբունքներուն, ձեր կոռուի դաշտն
է այն հակամաբուը որ կայ բանականու-
թեան եւ զգայականութեան միջեւ, Քրիս-
տոսի եւ Նեռին միջեւ» :

Ժամանակի մարդն է ըսինք, եւ իր նախորդին նման, մարդկային հանձարի ամէն ձիրք ու հնարագիտութիւն, ինչպէս մամուլ, այսպէս ձայնասփիւռ, շարժապատկեր ու թատրոն իրեն համար «զօրաւոր աղջակներ են, ինչպէս ժամանակաւորին զուարծութեան ու երջանկութեան, այսպէս զուղահեռաբար եւ աւելի մեծ չափով պէտք է որ ի սպաս դրուին ճշմարտութեան ու քաղաքակրթութեան»: 1932ին Հոլանտական Շարժապատկերի ընկերութեան ի մէջ այլոց կը գրէր. «Զարմանալիօրէն շարժուն ու խօսուն պատկերները պէտք որ աչքերուն ու ականջներուն ճամբով զուարթացնեն սրտերը և հարստացընեն միտքն ու հոգին»: Ուրիշ առիթով, 1934ին Շարժապատկերի Միջազգային Ընկերութեան Նախագահին կը գրէր. «Գիտական զարդացումները ու դիւտերն ալ իրենց կարգին Աստուծոյ պարզեւներն են, որոնք պէտք է ճշմարտութեան սէրը ու Գեղեցիկին ճաշակը աւելցնեն»:

Բոլոր պետութիւնները վատիկանի մօտ
իրենց դեսպանին միջոցով կամ պաշտօ-
նական ներկայացուցիչներով հաղորդեցին
իրենց խնդակցութիւնները ու մաղթողա-
կանը :

Մարտ 12ին Ա. Պետրոսի տաճարին մէջ,
ներկայութեամբ խոալական արքայական
տան, նախարարութեանց եւ միւս օտար
պետութեանց գեսպաններու ու պաշտօ-

նական մարմիններու, մեծ հանդիսով տեղի ունեցաւ Ն. Ա. Թագաղբութեան արարողութիւնը:

Քրիստոնէութիւնը մոռցաւ Պիոս ԺԱԿ
խաղաղութեան ու մեծաշէն մեծ մարդուն
մահուան սուզը, որովհետեւ Պիոս ԺԲ. ի
անձին մէջ կտաւ անոր արժանաւոր Յա-
ջորդը, անոր մեծութեան բոլոր հաւաս-
տիքներով օժառւած, կտաւ իր Գլուխը,
Հոգիներու իմաստուն եւ բարեհամբոյը
Հովիւը, որ պիտի չարունակէ ասլրիլ ու
գործել Արդարութեան ու Խաղաղութեան
համար:

Եւ մենք, բոլոր ազգերու եւ հաւատաց-
յեալ ժողովուրդներու հետ, որոնք մըր-
ցակցեցան յարդանքի եւ սիրոյ բացառիկ
ու անվերապահ զգացումներով ողջունելու
իր գալուստն եւ երկնքէն իրեն սահման-
ուած առաքելական զերազանց պաշտօնը,
մենք ալ կը կրկնենք աւետարանական օրհ-
ներգը. «Օրհնեա՛լ եկեալն յանուն Տեա-
ռըն», եւ ձեռնունայն չերեւնալու համար
այդքան ընծայարեր ժողովուրդներու մէջ,
կը նուիրենք Ս. Աթոռին եւ իրեն նորըն-
ոիր Գահակալին՝ ամենազեղեցիկ եւ թան-
կարժէք պասկ մը Հայաստանեայց Եկե-
ղեցւոյ սրբազան գանձարանէն՝ նոյն ինքն
Ս. Ներսէս Շնորհալի ձեռքով հիւսուած եւ
ականակուռ զարդարուած.

«Եւ դու Հռովմ՝ մայր քաղաքաց,
Գերապայծառ եւ պատուելի,
Մեծին արոռըդ Պետրոսի
Առաքելոց զիշաւորի:

Եկեղեցիդ անշարժելի
ի կեփայեան շինեալ վիմի
Դրանց դժոխոց անվանելի
Եւ կնիք երկնիցըն բացողի»:

(ՈՂԲ ԵԴԵՍԻՈՅ. ԻԱ.՝)

۱۰۸

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԱՐՑՈՒԽՆՔ * * *
* * * ՄԱՅԻՍԵԱՆ ԺՎԻՏ

Ամէն տարի երբ «Ծառերն ամենայն ծաղկին, ու, հուրը գայ գարնանային», կը ծագի «Լոյսը Հայոց սուրբ Զատկին» մեր հայրենի երգին աղու մեղու ժաղցրութեամբ :

Եկեք սիրելի եղբայրներ, եղբայրներ լեզուի, եղբայրներ սրտի եւ արիւնի, եկեք միանանի նորէն ու քող կազմուի աշխարհիս ամենէն հեռաւոր անկիւններէն՝ կարաւանն ու քանակը մեր. մենք Ապրիլան Ուխտ ունինք, եկեք երթանի դէպ ի աղքիւրն այդ Լոյսին՝ ըլլա՛յ կեանքով, ըլլայ մահով, ուխտի երթանի ո՞վ եղբայրներ :

Ամէն ո՞ւ սիրու մ'ուսի մաքուր . ահա սափոր արցունիք

Ամէն ո՞ք բորբ արիւն ուսիհ . ահա վարդեր ուխտական

Զատիկ'կ... անցի ու գնացի դեպ ի բարձունքն ազատութեան, դեպ ի երկիրն Աւետեաց :

Հայկակա՞ն Զատիկի... անցք ու գնացք կարմիր ծովէ մ'անսահման. կարմիր՝ մեր հայրերուն, մեր մայրերուն, մեր եղբայրներուն ու քոյրերուն արիւնո՞վ ծովացած :

Հայկակա՞ն քատիկ, յաղթանակի նախօրեակ, տօն զոհուած մեր բազերուն՝
մեր Ազատութեան արշալոյսին :

Եւ ո՞վ պիտի զլանայ սիրոյ վարդեր, պաշտամունքի արցունիքներ մեր ծանօթ ու պաշտելի Նահատակներու անծանօթ ու անբիւ շիրիմներուն համար, հեռաւոր ու կարօտալից վայրերուն մէջ՝ ուր ամէն քար համբոյր մ'ունի, ամէն ծաղիկ ու գեփիւռ՝ արցունիք եւ հառաչ, ամէն ձոր ու հովիտ՝ մաս մը անոնց խնկելի մասունիքներէն. Եւ օդ, բնութիւն եւ երկինք՝ յուզումով ու գարման-քով դեռ ունինդիր են անոնց յետին հառաչին ու սուրբ կտակին՝ ոք կը քրքռայ ու կը ծաւալի ու կ'ապրի անմեռ, խօսելու համար դեռ ու միշտ մեր ու մեր գաւակներու հոգիներուն:

Եւ ահա, մեր վաղուի ազատութեան կոյսն է որ կը ծագի այդ գիշերէն, սարսունի, արիւնի եւ մահուան գիշերէն. յալքանակ՝ մարտէն յետոյ, եւ ազատութիւն՝ զոհերու մահով:

Ողջո՞յն քեզ նոր կեանի՛ անմեռ յոյսի եւ հրաշափառ յարութեան՝ մեր զանգուածային մահուան մէջ, խորհրդաւոր ինչպէս ծնունդը լոյսին՝ խաւարի ծոցէն, զեղեցիկի ու տենչալի ինչպէս ազատութիւնը:

Մեր Ապրիլեան տօնը խսկապէս լոյսի եւ կեանքի աղքիւր է, որ ամէն տարի արշալոյսի պէս կը բռնկի ու կը հեղեղուի մեր հեռաւոր ու պաշտելի Հայրենիքէն, Այրարատի սպիտակափառ կատարէն. ու մենից յաւերդօրէն տոկուն եւ խրոխտ՝ կենսանորոգ ուժերով կը վարգենի դէպ ի ազատութիւն, ամէն անգամ որ մեր Ապրիլեան ուխտէն կը վերադառնանի՛ մեր սրտերուն մէջ արծարծած երգերը ՎԱՐՈՒԺԱՆԵԱՆ՝ մեր ՅԵՂԻՆ ՄՐՄԻՆ հարազատ փառքերով